МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НРЗВО «КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
В.о.директора коледжу
Наталія СТОРОЖУК
«19» квітня 2026 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНИХ ІСПИТІВ
З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ НА ОСНОВІ
ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії фундаментальних дисциплін
Протокол №11 від 27 березня 2026 р.
Голова циклової комісії
_____Інна ГУМЕНЮК

2026 р.

Пояснювальна записка

Програму вступних іспитів з історії України розроблено на основі Закону України "Про загальну середню освіту", Державного стандарту базової і повної середньої освіти та з урахуванням чинної програми з історії України

Для абітурієнтів, які складають вступні іспити з історії України на основі повної загальної середньої освіти.

Програма з історії України складена, враховуючи цілі, вимоги і зміст навчання історії в школі, закладені в Державному стандарті освіти та чинній програмі з історії України для 11-річної школи. Хронологічно програма охоплює весь зміст шкільних курсів історії України від найдавніших часів до сьогодення і складається з 31 теми.

Вона передбачає перевірку сформованих в абітурієнтів знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого, діяльність видатних історичних діячів, а також сформованості в учнів загальнопредметних історичних умінь.

Оцінювання результатів вступних випробувань передбачає оцінювання засвоєних абітурієнтами знань і сформованих умінь та навичок:

– називати історичні дати, хронологічні межі, періоди найважливіших подій і процесів, поняття, місця подій, обставини, учасників, результати подій, пам'ятки культури;

– визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їх послідовність та синхронність, встановлювати відповідність між явищами, процесами, подіями та періодами, епохами;

– локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти (події, явища, процеси) на карті;

– описувати хід, зовнішні ознаки подій, пам'ятки культури різних епох;

– характеризувати (визначати істотні характерні риси, складові, етапи, віхи) подій, явищ і процесів минулого, діяльність видатних історичних постатей;

– встановлювати відповідність між одиночними фактами і типовими загальними явищами, групувати (класифікувати) факти за вказаною ознакою;

–розпізнавати найвидатніші культурні пам'ятки, описувати їх, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, розкривати їхнє значення в українській культурній спадщині;

– визначати найважливіші зміни, що відбувалися в житті людства, значення найважливіших подій в історії України;

– встановлювати причини та наслідки подій і явищ, оцінювати їх значення;

– давати визначення історичних понять й термінів, пояснювати їх і доречно вживати;

– працювати з історичними документами різного змісту, а саме: встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, аналізувати зміст фрагмента історичного документа та пояснювати основні ідеї, які він висвітлює.

Назва розділу, теми	Зміст навчального матеріалу	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
Стародавня історія України.	**Факти:** Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення **Дати:** IV - середина III тис. до н.е. - розселення племен трипільської культури на території України; V - VII ст. - Велике розселення слов'ян. **Поняття та терміни:** «історичні джерела», «археологічна культура», «палеоліт», «мезоліт», «неоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «колонізація».	**Позначати** на картосхемі місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Кіїк- Коба, Кирилівка, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів і сарматів, місце розташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), **Характеризувати** суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, давніх слов'ян. Визначати риси неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму, наслідки та значення Великого розселення слов'ян.
Виникнення та розквіт Київської Русі	**Факти:** Розселення східнослов'янських племінних союзів. Утворення Київської Русі. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії.	**Позначати** на картосхемі території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII - IX ст., шлях «з варяг у греки», територіальні межі Київської Русі за Олега та Ярослава Мудрого. **Характеризувати** внутрішню та зовнішню політику Олега, Ігоря, Ольги, Святослава,

	Спорудження Софійського собору. **Дати:** 882 р. - об'єднання північних та південних руських земель Олегом; 988 р. - запровадження християнства як державної релігії; 1019 - 1054 рр. - князювання Ярослава Мудрого в Києві. Персоналії: Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий. **Поняття та терміни:** «племінний союз», «князь», «язичництво», «християнство».	Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Визначати значення та наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів доби, передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії.
Київська Русь за часів роздробленості. Галицько- Волинська держава.	**Факти:** Правління Ярославичів. Боротьба за київський стіл між Ярославичами. Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава в Києві. Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича. **Дати:** 1097 р. - Любецький з'їзд князів. 1187 р. - перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах; 1199 р. - утворення Галицько-Волинської держави; 1238 - 1264 рр. - правління Данила Романовича; 1240 р. - захоплення Києва монголами. **Персоналії:** Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславович, Данило Романович, Юрій І Львович, Юрій ІІ Болеслав. **Поняття та терміни:** «роздробленість»	**Позначати** на картосхемі Київське, Чернігівське, Переяславське князівства, Галицько- Волинську державу за часів правління Данила Романовича; напрямки походів монголів у південно-західні руські землі. **Характеризувати** розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського князівств , Галицько-Волинської держави, внутрішню та зовнішню політику Володимира Мономаха, його сина Мстислава, Данила Романовича, Юрія І Львовича, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування. **Визначати** значення та наслідки Любецького з'їзду князів причини та сутність політичної роздробленості Київської Русі, особливості процесу формування та значення утворення Галицько-Волинської держави.
Політичний устрій, соціально-економічний, культурний розвиток Київської Русі та Галицько- Волинської держави у IX - XIV ст.	**Факти:** Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Поширення писемності. Розвиток культури та освіти Київської Русі та Галицько-Волинської держави. **Дати:** 1056 - 1057 рр. - створення	**Характеризувати** політичний і соціальний устрій Київської Русі та Галицько-Волинської держави, становище представників різних соціальних станів, стан розвитку господарства та торгівлі, здобутки в галузі писемності, освіти, літератури,

	Остромирового Євангелія; 1113 р. - укладення «Повісті минулих літ»; 1187 р. - створення «Слова о полку Ігоревім», перша згадка назви «Україна». **Персоналії:** літописець Нестор, Іларіон, іконописець Алімпій. **Поняття та терміни:** «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ікони», «билини», «літопис», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра».	архітектури та образотворчого мистецтва. **Визначати** значення Київської Русі та Галицько- Волинської держави в історії українського народу та в загальноєвропейській історії.
5. Українські землі під владою Литви та Польщі (XIV - перша половина XVII ст.).	**Факти:** Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу інших держав. Кревська унія. Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Туреччини. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти. **Дати:** 1362 р. – битва на р. Сині Води; 1385 р. - укладення Кревської унії; 1449 р. – утворення Кримського ханства; 1471 р. - остаточна ліквідація 1489 р. - перша згадка про українських козаків у писемних джерелах. **Персоналії:** Хаджі Гірей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич. **Поняття та терміни:** «шляхта», «панщина», «магдебурзьке право», «магістрат», «цехи», «дума».	**Позначати** на картосхемі територіальні межі держав, у складі яких перебували етнічні українські землі, територію Кримського ханства. **Характеризувати** політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського та інших держав до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних станів, здобутки в галузі освіти та культури, архітектури. **Визначати** особливості суспільно- політичного життя українських земель у складі Київського князівства; Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва.
Українські землі в другій половині XVI ст.	**Факти:** Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорізької Січі. Повстання 90-х років XVI ст. Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти. Утворення греко-католицької церкви **Дати:** 1556 - 1561 р. - створення	**Позначати** на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри, терени Запорозької Січі, напрямки козацьких походів. **Характеризувати** соціальну структуру українського суспільства, становище різних

	Пересопницького Євангелія; 1556 р. - заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця. 1569 р. - Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої; 1596 р. - Берестейська церковна унія. **Поняття та терміни:** «українська шляхта», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «клейноди», «греко-католицька церква», «братство». **Персоналії:** Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров	верств населення українського суспільства XVI ст., першої Січі; суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти та науки; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, православних братств. **Визначати** причини та наслідки Люблінської унії, перших козацьких повстань, значення братського руху
Українські землі в першій половині XVII ст.	**Факти:** Зміни в соціально-економічному житті. Розвиток міст. Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у Хотинській війні. Козацькі **Поняття та терміни:** «покозачення». українських землях, становище православної та греко-католицької церков **Дати:** 1621 р. - Хотинська війна; 1637 - 1638 рр. - повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Острянина, Дмитра Гуні; 1632 р. - утворення Києво- Могилянського колегіуму. **Персоналії:** Петро Конашевич-Сагайдачний, Петро Могила, Іпатій Потій, Йов Борецький.	**Позначати** на картосхемі українські землі, що входили до складу різних держав у зазначений період; воєводства Речі Посполитої на українських землях. **Характеризувати** соціально-економічне та політичне становище на повстання 1620-х – 1630-х рр. **Визначати** наслідки та значення «доби героїчних походів козацтва» перших десятиліть 17 ст., козацьких повстань 20-30- рр.
Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.	**Факти:** Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави – Війська Запорізького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького. **Дати:** 1648 р. - Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви;	**Позначати** на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно- визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни.

	1649 р. - Зборівська битва. Укладення Зборівського договору; 1651 р. - Берестецька битва. Укладення Білоцерківського договору; 1652 р. - Батозька битва; 1654 р. - укладення українсько-російського договору. **Персоналії**: Б. Хмельницький, І. Богун. **Поняття та терміни**: «Національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина»	**Характеризувати** відносини Війська Запорізького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько- російського договору 1654 р. **Визначати** причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи. **Порівнювати** наслідки та значення найважливіших битв Національно-визвольної війни.
Українські землі в 60—80-ті рр. XVII ст.	**Факти:** Гетьманування І. Виговського. Ухвалення Гадяцьких пунктів. Московсько-українська війна. Гетьманування Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Позначати на картосхемі території, підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно- територіальний устрій Слобідської України. **Дати:** 1659 р. - Конотопська битва; 1667 р. - Андрусівський договір; 1681 р. - Бахчисарайський мирний договір; 1686 р. - «Вічний мир». Персоналії: І. Виговський, П. Тетеря, П. Дорошенко, І. Брюховецький, І. Сірко, Ю.Хмельницький, Д.Многогрішний, І. Самойлович. **Поняття та терміни:** «Руїна». Османської імперії, Польщі.	**Характеризувати** зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя. **Визначати** причини та наслідки московсько-української війни 1658 - 1659 рр.; Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель. **Порівнювати** адміністративно-політичний устрій Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини.
Українські землі наприкінці XVII – першої половини XVIII	**Факти:** Гетьманування І. Мазепи, І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії	**Позначати** на картосхемі українські землі, що входили до складу різних держав у

ст.	Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» 1734 р. Розвиток культури та освіти. **Дати:** 1708 - 1709 рр. - національно- визвольна акція гетьмана І. Мазепи; 1709 р. – Полтавська битва; 1710 р. - ухвалення Конституції Пилипа Орлика; 1734 р. – заснування Нової (Підпільненської) Січі. Персоналії: І.Мазепа, І Скоропадський, П.Полуботок, Д.Апостол, П.Орлик, Ф.Прокопович. **Поняття та терміни:** «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи».	зазначений період; території, підвладні гетьманам Лівобережної України. **Характеризувати** внутрішню та зовнішню політику гетьманів у зазначений період, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст Конституції Пилипа Орлика; перебіг подій національно- визвольної акції гетьмана І. Мазепи. **Визначати** причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель.
Українські землі в другій половині XVIII ст.	**Факти:** Гетьманування К. Розумовського. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої. Розвиток культури, науки, освіти. **Дати**: 1764 р. - остаточна ліквідація гетьманства; 1768 р. - Коліївщина; 1775 р. - остаточна ліквідація царським урядом Запорозької Січі; 1783 р. - царський указ про закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України. **Персоналії:** К.Розумовський, П.Калнишевський, Г. Сковорода, М. Березовський, І. Григорович-Барський. **Поняття та терміни:** «автономія», «Нова (Підпільненська) Січ», «Задунайська Січ», «Коліївщина», «паланка», «зимівник».	**Позначати** на картосхемі українські землі, що входили до складу різних держав у зазначений період; територіальні зміни, що відбулися на українських землях внаслідок поділів Речі Посполитої. **Характеризувати** основні напрямки політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративного устрою та господарського життя Нової (Підпільненської) Січі. **Визначати** причини гайдамацького та опришківського рухів, скасування гетьманства і ліквідації Запорозької Січі, наслідки ліквідації Запорозької Січі та Гетьманщини, поділів Польщі, приєднання земель Правобережної України та Криму до Росії; значення Запорозької Січі й Гетьманщини в історії України.
Українські землі у складі Російської імперії наприкінці	**Факти:** Включення українських земель до складу Російської імперії. Адміністративно-територіальний	**Позначати** на картосхемі українські губернії у складі Російської імперії.

XVIII – у першій половині XIX ст	поділ українських земель. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Розвиток національного руху. Поширення на Україну російського та польського суспільних рухів. Повстання під проводом У. Кармалюка. **Дати:** 1798 р. - вихід друком «Енеїди» Івана Котляревського; грудень 1825 - січень 1826 рр. - повстання Чернігівського полку; 1830-1831 рр. – Польське повстання; 1846 - 1847 рр. - діяльність **Персоналії:** І. Котляревський, М. Костомаров, П. Куліш, М.Гулак, Т. Шевченко. Поняття та терміни: «промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «національна ідея», «декабристи», «масонство»	**Характеризувати** політику Російської імперії щодо України, початок національного відродження, форми соціального протесту українського населення, поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади та діяльність Кирило-Мефодіївського братства, економічний розвиток і соціальні відносини. **Визначати** причини та значення Кирило-Мефодіївського братства. антикріпосницького руху в українських земля у складі Російської імперії, діяльності Кирило- Мефодіївського братства.
Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	**Факти:** Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії, адміністративно- територіальний поділ західноукраїнських земель, реформи Марії Терезії та Йосифа II та українські землі, діяльність «Руської трійці». Діяльність Головної руської ради (ГРР). **Дати:** 1816 рр. – Товариство галицьких греко – католицьких священиків; 1833 - 1837 рр. - діяльність «Руської трійці»; 1848 р. - скасування панщини в Галичині. землях. **Персоналії:** М.Шашкевич, І.Вагилевич, Я.Головацький, Л.Кобилиця, І.Могильницький.	**Позначати** на картосхемі українські землі у складі Австрійської імперії. **Описувати** перебіг національно-визвольного руху в Галичині під час революції 1848 - 1849 рр. в Австрійській імперії. **Характеризувати** політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки. Реформи Марії-Терези та Йосифа II. Початок національного відродження, форми соціального протесту населення. **Визначати** наслідки та значення подій 1848 - 1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських
Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.	**Факти:** Національне відродження. Відкриття університетів. Зміни в освіті. Поява «Історії русів». Розвиток літератури, мистецтва. **Дати:** 1805 р. - відкриття університету в Харкові; 1834 р. - відкриття університету в Києві. **Персоналії:** П. Гулак-Артемовський, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Максимович, М.	**Характеризувати** основні явища і процеси розвитку культури цього періоду, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців. **Визначати** умови та особливості розвитку культури кінця XVШ - першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині

	Острозградський, В. Каразін.	XIX ст.
Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.	**Факти:** Реформи 60 - 70-х рр. XIX ст. і процеси модернізації в Україні. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадівського руху. Діяльність «Південно- Західного відділу Російського товариства географічного товариства». **Дати:** 1863 р. - Валуєвський циркуляр; 1876 р. - Емський указ. **Персоналії:** В. Антонович, М. Драгоманов, П. Чубинський, Б. Грінченко. **Поняття та терміни**: «земства», «громадівський рух», «Братство тарасівців».	**Характеризувати** основний зміст реформ 1860 - 1870-х рр., особливості проведення реформ на українських землях, зміни у соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації, національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національна політика Росії, основні погляди та напрямки діяльності громадівців. **Визначати** наслідки промислового перевороту, здобутки національного руху на українських землях у складі Російської імперії.
Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро- Угорської) імперії у другій половині XIX ст.	**Факти:** Національна політика австрійського уряду щодо українських земель. Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція. Політизація національного руху й утворення перших політичних партій: Руської української радикальної партії (РУРП), Української національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал- **Дати:** 1868 р. - створення у Львові товариства «Просвіта»; 1873 р. - створення у Львові Літературного товариства ім. Т. Шевченка (від 1892 р. - Наукового товариства ім. Т. Шевченка); 1890 р. - створення Руської- української радикальної партії. 1899 р. - створення УНДП. **Персоналії:** Ю. Бачинський, М. Грушевський Є. Левицький, М. Павлик, І. Франко. **Поняття та терміни:** «трудова міграція», «українофіли», «москвофіли», «народовці», «партія», «нова ера». процес утворення українських політичних партій у Галичині.	**Характеризувати** особливості соціально- економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині XIX ст., зміни у соціальному складі населення, основні течії суспільно-політичного руху: москвофілів та народовців; діяльність «Просвіти» та Наукового товариства ім. Т. Шевченка, 20 демократичної партії (УСДП). Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». **Визначати** причини трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху, особливості українського національного руху, напрями діяльності і здобутки провідних діячів Західної України у визвольному русі другої половини XIX ст.
Культура України в другій половині XIX – початку XX ст.	**Факти:** Піднесення української культури. Освіта. Розвиток науки. Розвиток літератури, музичного, образотворчого, театрального **Дати**: 1865 р. - відкриття Новоросійського університету.	**Характеризувати** основні культурні явища, процеси другої половини XIX - початку XX ст., розвиток літератури, мистецтва. Українські підприємці- благодійники.

	Персоналії: І. Мечников, Д. Заболотний, Д. Яворницький, А. Кримський, Леся Українка, І. Франко, І. Карпенко- Карий, М.Кропивницький, М. Садовський, М. Лисенко, С. Гулак-Артемовський, М. Пимоненко, С.Васильківський, М. Леонтович, С. Крушельницька, М. Заньковецька. **Поняття:** «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм». образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їх вплив на розвиток культури.	Церковне життя **Визначати** умови розвитку культури у другій половині XIX - на початку XX ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців..
Українські землі у складі Російської імперії на початку XX ст.	**Факти:** Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Становлення і консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька і автономістська течії в національному русі. Події революції 1905 - 1907 рр. в Україні. Діяльність українських Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні у 1907 - 1914 рр. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну. **Дати:** 1900 р. - утворення РУП, першої політичної партії Наддніпрянської України. **Персоналії:** Є. Чикаленко, С.Єфремов, С. Петлюра, М. Міхновський. **Поняття та терміни:** «монополія», «економічна криза».	**Характеризувати** особливості економічного розвитку Наддніпрянської України (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток 22 парламентських громад в I та II Державних Думах. **Визначати** основні самостійницької і автономістської течій в національному русі, національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905 - 1907 рр., діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах Росії, проведення Столипінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні, тенденції соціально-економічного та політичного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку XX ст., причини та наслідки посилення національного гніту у 1907 - 1914 рр., напрями діяльності і здобутки діячів національного руху на українських землях у складі Російської імперії.
Західноукраїнські землі на початку XX ст.	**Факти:** Становище промисловості та сільського господарства.	**Характеризувати** економіку західноукраїнських земель у

	Радикалізація українського політичного руху. Вплив української греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення Західної України. Боротьба політичних партій Західної України за реформу виборчої системи. Персоналії: А.Шептицький, К.Трильовський, І. Боберський, А. Волошин.	складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність західноукраїнського політичного руху на початку XX ст., національних і спортивно- фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт». **Визначати** причини активізації західноукраїнського політичного руху на початку XX ст., роль А. Шептицького у піднесенні національного життя на західноукраїнських землях. Результати боротьби національного руху Західної України на початку XX ст.
Україна в Першій світовій війні	**Факти:** Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та Позначати на картосхемі військові події на території України в 1914 західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на території України. Діяльність австрійської та російської адміністрації в Галичині. Бойовий шлях легіону Українських січових стрільців. **Дати:** Серпень 1914 р. - утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців, створення Союзу визволення України. Персоналії: К. Левицький, Д. Дорошенко, О. Бобринський. **Поняття та терміни:** «Світова війна», «Союз визволення України», «Головна українська рада», «Галицько- Буковинське генерал- губернаторство». - 1916 роках..	**Характеризувати** територіально-політичні плани і наміри ворогуючих держав щодо українських земель, еволюцію позиції українських політичних сил щодо війни, соціально- економічне та суспільно- політичне становище населення впродовж війни, динаміку змін в свідомості різних соціальних верств українського суспільства. **Визначати** соціально-економічні та політичні наслідки війни для українського суспільства
Українська революція	**Факти:** Революційні події в Україні у 1917 - на початку 1918 р. Еволюція поглядів політичних Позначати на картосхемі Українську Народну Республіку, держави, що межували з 25 сил України щодо самовизначення українців (Універсали Центральної Ради). Політика Української Центральної Ради в умовах	**Характеризувати** процес утворення та еволюції Української Центральної Ради, діяльність українських партій, політичних діячів в історії періоду, «регіональні радянські республіки», процес «українізації» частин російської армії, основні положення I, II, III та IУ

	загострення конфлікту з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення Української Народної Республіки. Війна радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР. **Дати:** Березень 1917 р. - утворення Української Центральної Ради; Квітень 1917 р. - Всеукраїнський Національний конгрес; Червень 1917 р. - Перший Універсал Центральної Ради; Липень 1917 р. - Другий Універсал Центральної Ради, збройний виступ самостійників; Листопад 1917 р. - Третій Універсал Центральної Ради, проголошення УНР; Січень 1918 р. - Четвертий УНР, напрямки наступу більшовиків під час першої війни УНР з радянською Росією, місця найбільших боїв.. **Персоналії:** М. Грушевський, С. Єфремов, В.Антонов-Овсієнко, Ю. Коцюбинський. **Поняття та терміни:** «автономізація», «самостійники», «Універсали УЦР», «Генеральний секретаріат», «Народний секретаріат», «українізація армії», «регіональні республіки»..	Універсалів УЦР, особливості соціально- економічного становища, настрої населення за часів революції, взаємовідносини УЦР із Тимчасовим урядом, перебіг та результати боротьби за владу в Києві в жовтні - листопаді 1917 р., перебіг першої війни радянської Росії з УНР. **Визначати** причини Української УНРреволюції, її характер, місце різних політичних сил у подіях періоду; причини прийняття Універсалів УЦР, їх історичне значення, місце і роль Всеукраїнських з'їздів рад у Києві та Харкові; Ультиматуму Раднаркому в політиці більшовиків щодо усунення УЦР; причини та наслідки першої війни радянської Росії з УНР, здобутки і прорахунки УЦР у державотворчому процесі, Універсал Центральної Ради, проголошення незалежності
Україна в боротьбі за збереження державної незалежності	**Факти:** Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу, Військова конвенція УНР з Німеччиною та Австро-Угорщиною. Прийняття Конституції УНР. Гетьманський переворот і утворення Української Держави. Утворення ЗУНР. Прихід до влади Директорії. Акт злуки УНР та Окупація військами Антанти півдня України. Денікінський режим в Україні. «Київська катастрофа». Більшовицький режим в Україні. Друга радянсько-українська війна. Прийняття Конституції УСРР 1919 р. «Чортківська офензива». Перший «Зимовий похід» армії УНР. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Утворення Галицької СРР. Другий	**Позначати** на картосхемі хід воєнних дій на території України в 1918 - 1921 рр. **Характеризувати** внутрішню та зовнішню політику урядів гетьмана П. Скоропадського, Директорії, УСРР, ЗУНР. **Визначати** причини гетьманського перевороту та падіння режиму гетьмана П. Скоропадського; особливості внутрішньої та зовнішньої ситуації в УНР часів Директорії; причини та наслідки українсько- польської війни та підписання С. Петлюрою Варшавського договору; причини поразки національно-визвольних змагань (національно-демократичної революції в Україні), історичне значення

	«Зимовий похід» Армії УНР. **Дати:** січень (лютий) 1918 р. - Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу; 29 квітня 1918 р. - державний переворот і прихід до влади П. Скоропадського; 14 листопада 1918 р. - утворення Директорії; листопад 1918 р. - проголошення ЗУНР; 22 січня 1919 р. - Акт злуки; Грудень 1919 - травень 1920 – перший «Зимовий похід» військ зміст Варшавської угоди між УНР та Польщею, Ризького мирного договору, культурне життя в Україні в 1918-1921рр. УНР; Квітень 1920 р. - Варшавська Угода; Березень 1921 р. – Ризький мир; Листопад 1921 р. – Другий «Зимовий похід» військ УНР. **Персоналії:** П.Скоропадський, К.Левицький, Д. Вітовський, Є. Петрушевич, С.Петлюра, В. Винниченко, Х.Раковський, Н. Махно, Ю. Тютюнник. **Поняття та терміни:** «Директорія», «Українська Галицька армія», УСРР, «воєнний комунізм».	відновлення української державності на східно- та західноукраїнських землях та об'єднання українських держав (Акт злуки).
Українська СРР в умовах нової економічної політики	**Факти:** Входження УСРР до складу СРСР. Голод у південних губерніях УСРР. Неп в УСРР. Відбудова народного господарства. Політика «коренізації» в УСРР (українізація). Кампанія з ліквідації неписемності дорослих. Українське національне відродження 20-х рр. Боротьба з націонал- комунізмом. **Дати:** 1922 р. - входження УСРР до складу СРСР; 1921 - 1923 рр. - голод в Україні; 1923 р. - початок політики «українізації»; 1925 р. - завершення відбудови **Персоналії:** Л. Каганович, О. Шумський, М.Скрипник, М.Волобуєв, М.Хвильовий (Фітільов), Г.Юра, Л.Курбас, М.Бойчук, О.Довженко Поняття та терміни: «індустріалізація», «українізація», «автокефальна церква» життя в Україні, політику	**Позначати** на картосхемі зміни у адміністративно-територіальному устрої УСРР у 1921 - 1928 рр. **Характеризувати** неп та її складові, процес стабілізації економічного і соціального розвитку промисловості, курс на індустріалізацію. особливості розвитку української культури в цей період. **Визначити** причини та наслідки «українізації», її вплив на українську культуру й ментальність населення УСРР, вступу УСРР в СРСР; причини та особливості впровадження непу в Україні. **Порівнювати** політику «воєнного комунізму» та нову економічну політику (неп) в УСРР

	більшовиків щодо релігії та церкви в Україні, політику «українізації» та її наслідки,	
Радянська модернізація України	**Факти:** Радянська модернізація в Україні. Суспільно-політичне, , 30 соціально-економічне, культурне та релігійне життя. Масові репресії. Ідеологізація суспільного життя, культ особи. Зміни в соціальній структурі населення Згортання українізації. Особливості суспільно-політичного та культурного життя періоду.. Причини та наслідки Голодомору 1932- 33 рр **Дати:** 1928-1938 рр. - період радянської модернізації в Україні; 1928 р. – Шахтинська справа; 1929 р. – справа СВУ; 1929 р. – рік великого перелому, початок суцільної колективізації; 1932 - 1933 рр. - Голодомор – геноцид українського народу; 1934 р. - перенесення столиці України з Харкова до Києва. **Персоналії:** О.Стаханов, П.Постишев. С.Косіор, М.Скрипник, Й.Сталін. **Поняття та терміни**: «форсована індустріалізація», «стахановський рух», «колективізація», «розкуркулення», «закон про п'ять колосків», «голодомор», «розстріляне відродження». побудовані за часів модернізації.	Позначати на картосхемі основні індустріальні об'єкти взаємозв'язок між різними складовими економічної політики сталінського режиму (індустріалізація, колективізація). **Характеризувати** сутність та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації в Україні. **Визначати** причини та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації, зв'язки між радянською модернізацією і зміною соціальної структури українського радянського суспільства, масовими репресіями в Україні. **Порівнювати** політику непу та економічну політику 1930-х років.
Західноукраїнські землі	**Факти:** Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Економіка українських земель. Різні течії в суспільно-політичному русі, радикалізація політичного життя в 1930-х роках. **Дати:** 1929 р. - утворення ОУН; 1930 р. - польська «пацифікація» у Східній Галичині; 15 березня 1939 р. - проголошення незалежності Карпатської України. Персоналії: Є. Коновалець, Д. Донцов, С. Бандера, А. Мельник, В. Липинський, , А. Волошин. **Поняття та терміни:** «осадництво», «пацифікація»,	**Позначати** на карті території, що входили до складу Польщі, Румунії, Чехословаччини. **Характеризувати** вплив міжнародної ситуації 1920-1930-х рр. на становище західноукраїнських земель, політику урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930-х роках. **Визначати** «русофільство», «русинство»,

		«українофільство». міжнародні чинники розподілу українських земель між іншими державами на початку 1920-х рр. та їх наслідки для населення, причини та наслідки діяльності політичних сил у західноукраїнських землях у цей період.
Україна під час Другої світової війни	**Факти:** Початок Другої світової війни. Включення Західної України, Бессарабії та Північної Буковини до складу УРСР. Початок Великої Вітчизняної війни. Встановлення нацистського окупаційного режиму. Розгортання радянського партизанського руху. Діяльність ОУН. Утворення УПА. Визволення України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Перемога у Великій Вітчизняній війні **Дати:** 23 серпня 1939 р. – радянсько-; 1 вересня 1939 р. – початок Другої світової війни; 17 вересня 1939 р. – вступ Червоної армії на територію західної України; листопад 1939 р. – Східну Галичину і Волинь включено до складу УРСР; 2 серпня 1940 р. – Південну і Північну Бессарабію та Північну Буковину включено до складу УРСР; 22 червня 1941 р. – початок Великої Вітчизняної війни; 30 червня 1941 р. - проголошення Акта відновлення Української Держави; грудень 1942 р. – початок звільнення України; 6 листопада 1943 р. - визволення Києва; січень – лютий 1944 р. – Корсунь-Шевченківська наступальна операція; вересень – жовтень 1944 р. – Карпатсько-Ужгородська наступальна операція; 28 жовтня 1944 р. – визволення України 9 травня 1945 р. - завершення Великої Вітчизняної війни, День Перемоги. **Персоналії:** С. Тимошенко, М. Кирпонос, С. Ковпак, О. Федоров, О. Сабуров, А. Мельник, С. Бандера, Р.Шухевич, О. Довженко,	**Визначати** наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель; політики радянізації новоприєднаних до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941 р., основні результати та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу в перемогу над Німеччиною та її союзниками. **Описувати** суть гітлерівського плану «Ост», нацистський «новий порядок» в Україні, діяльність радянських партизан та українського визвольного руху.. мобілізаційні заходи, процес окупації України, перебіг найважливіших військових подій 1941-1945 рр., депортацію всієї території України; **Позначати на карті** українські землі, приєднані до УРСР в результаті реалізації радянсько-німецьких договорів 1939 р. Характеризувати німецький пакт про ненапад (пакт Молотова-Ріббентропа); місця, пов'язані з початком та завершенням визволення України від німецьких загарбників, битв і військових операцій, окупаційні зони, на які була розділена Україна, території поширення та активних дій різних течій руху Опору.

	О. Теліга. **Поняття та терміни**: «план «Ост», «новий порядок», «Голокост», «колабораціонізм», «рух Опору», «депортація», «радянізація» кримських татар та інших народів Криму.	
Післявоєнна відбудова і розвиток України в 1945 — початку 50-х років	**Факти:** Зовнішньополітична діяльність УРСР. Адміністративно-територіальні зміни. Відбудова промисловості. Голод в Україні 1946-1947 рр. Радянізація західних областей України. Боротьба ОУН та УПА. Розгортання ідеологічних кампаній. **Дати:** квітень 1945 р. - Україна стає співзасновницею ООН; березень 1946 р. – «саморозпуск» УГКЦ; 1946-1947 рр. - голод в Україні; квітень-липень 1947 р. - операція «Вісла». **Персоналії:** Д. Мануїльський, О. Гончар, Й. Сліпий. Поняття та терміни: «операція «Вісла», «ждановщина», «космополітизм», «лисенківщина».	**Позначати** на карті зміни в адміністративно-територіальному устрої України. **Характеризувати** зовнішньополітичну діяльність УРСР у повоєнні роки та політику влади щодо економічного, соціально-політичного, релігійного, культурного та повсякденного життя населення, хід операції «Вісла», процеси радянізації західних областей України **Визначати** причини та наслідки проведення операції «Вісла», розгортання ідеологічних кампаній, голоду в Україні, «саморозпуску» УГКЦ.
Україна в умовах десталінізації	**Факти:** Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950-1960-х рр.: припинення масових репресій, реабілітація. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Зміни в промисловості та сільському господарстві, соціальній сфері. Реформування управління економікою. Виникнення руху **Дати:** лютий 1954 р. - входження Кримської області до складу УРСР; 1956 р. - XX з'їзд КПРС; 1959 р. – утворення Української робітничо-селянської спілки. **Персоналії:** О. Кириченко, А. Горська, І. Дзюба, Л. Костенко, Л. Лук'яненко, Є. Сверстюк, І. Світличний, В. Симоненко. **Поняття та терміни**: «лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргоспи», «шістдесятники», «дисидентство». опозиційного руху.	**Позначати** на карті зміни в адміністративно-територіальному устрої України. **Характеризувати** сутність процесу лібералізації, реформи управління економікою в середині 1950-1960-х рр., здобутки та особливості розвитку культури, сутність **Визначати** наслідки процесу лібералізації, економічних реформ для українського суспільства, причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР, причини виникнення та значення опозиційного руху «шістдесятників», дисидентського руху наприкінці 1950 - початку 1960-х рр.

Україна у період загострення кризи радянської системи	**Факти:** Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні (середина 1960 - початок 1980-х рр.). Кадрові зміни в політичному керівництві УРСР Спроби економічних реформ у другій половині 1960-х рр. Тенденції розвитку соціальної сфери. Культура і духовне життя. Русифікація. Опозиційний рух. УРСР 1978 р., стан промисловості та сільського господарства, основні вимоги та напрями опозиційного руху 1960- 1970-х рр., явища у сфері культури, політику русифікації **Дати:** 1965 р. - реформи в сільському господарстві та промисловості («косигінська реформа»); 1972 р. - зміна політичного керівництва УРСР. В. Щербицький; 1976 р. - утворення Української Гельсінської групи. **Персоналії:** В. Марченко, С. Параджанов, В. Романюк, М. Руденко, В. Стус, В. Чорновіл, П. Шелест, В. Щербицький **Поняття та терміни:** «застій», «номенклатура», «дефіцит», «урбанізація», «русифікація», «самвидав», «правозахисник».	**Характеризувати** зміни в політичному керівництві УРСР на початку 1970-х рр., ключові положення Конституції УРСР 1978 р.. **Визначати** прояви політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, причини активізації опозиційного руху, здобутки та проблеми розвитку соціальної сфери.
Розпад Радянського Союзу і відродження незалежності України	**Факти:** Початок «перебудови». Загострення соціально- економічної кризи. Фінансове становище та рівень життя населення. Чорнобильська катастрофа. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійності, виникнення Народного руху України за перебудову, перші альтернативні вибори до Верховної Ради. Прийняття Декларації про державний суверенітет. Акт проголошення незалежності України. Проведення референдуму та виборів Президента України. **Дати:** квітень 1985 р. – початок «перебудови»; 26 квітня 1986 р. -	**Характеризувати** зміст та основні напрями політики «перебудови», розгортання соціального та національного руху, падіння авторитету КПУ, формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності, соціально-економічні ситуація в УРСР. **Визначати** причини і наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення, розпаду СРСР і його наслідки для державотворення в Україні.

	вибух на Чорнобильської АЕС; 39 вересень 1989 р. – виникнення Народний рух України за перебудову; березень 1990 р. – перші альтернативні вибори до Верховної Ради УРСР; 16 липня 1990 р. – прийняття Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України; 24 серпня 1991 р. – прийняття Верховною Радою Акта проголошення незалежності України; 1 грудня 1991 р. – всеукраїнський референдум і вибори Президента України. Персоналії: В. Івашко, Л. Кравчук, І. Драч. **Поняття та терміни:** «перебудова», «гласність», «плюралізм», «багатопартійність», «суверенітет», «інфляція», «ринкові відносини».	
Україна в умовах незалежності	**Факти:** Початок державотворчих процесів. Заснування Збройних сил. Дострокові вибори до Верховної Ради та вибори Президента України. Прийняття державної символіки, формування Інституту громадянства. Ухвалення Конституції 1996 р. та змін до неї. Приватизація засобів виробництва. Лібералізація цін. Грошова реформа. Диференціація суспільства. Інтегрування України в європейське та світове співтовариство. Соціально-економічне та культурне життя. «Газові» та «торгівельні війни» з Росією. «Революція Гідності». Агресія Росії проти України. Анексія Криму. Президентські вибори 2014 р. Антитерористична операція. Угода про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС). **Дати:** 6 грудня 1991 р. – заснування Збройних сил України; липень 1994 р. – обрання Л. Кучми Президентом України; 41 1995 р. – обрання України членом Ради Європи (РЄ); 28 червня 1996 р. – ухвалення Конституції України; жовтень–грудень 2004 р. – «Помаранчева революція», обрання Президентом України В. Ющенка;	Характеризувати початок державотворчих та конституційних процесів, стартові можливості економіки незалежної України, розкрити суть процесу становлення грошової одиниці України, визначити пріоритети зовнішньої політики та розвиток етносоціальних процесів України.

	2008 р. – вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ); листопад 2013 – лютий 2014 рр. – «Революція гідності»; 2014 р. – підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС). Червень 2014 р. – обрання П.Порошенка Президентом України. **Персоналії**: Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович, П. Порошенко. **Поняття та терміни:** «революція на граніті», «Помаранчева революція», «Євромайдан», «Небесна сотня», «Революція Гідності», «сепаратизм», «антитерористична операція (АТО)», «анексія», «тимчасово окупована територія»	